

Магістр 2 року навчання
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

НАЦІОНАЛЬНЕ БАГАТСТВО: ОСНОВИ СТАТИСТИЧНОЇ ОЦІНКИ

Анотація. Розглянуто основні методики визначення національного багатства, що є основою статистичної оцінки. Зазначено, що з метою розвитку статистики національного багатства відповідно до рекомендацій міжнародної методології ООН вимагає формулювання поняття національного багатства як економічної категорії та об'єкта статистичного дослідження.

Аннотация. Рассмотрены основные методики определения национального богатства, что является основой статистической оценки. Указано, что с целью развития статистики национального богатства в соответствии с рекомендациями международной методологии ООН требуется формулировка понятия национального богатства как экономической категории и объекта статистического исследования.

Annotation. This article describes the main methods of determining the national wealth, which is the basis of statistical evaluation. It is mentioned that with a view to developing the statistics of national wealth in accordance with the recommendations of the international methodology UN requires the formulation of the concept of national wealth as an economic category and the object of statistical research.

Ключові слова: національне багатство, активи, методи статистичної оцінки.

Метою статті є визначення складу і структури національного багатства, що відображаються у статистичній практиці на основі різних методологічних підходів.

Національне багатство (НБ) становить важливу економічну категорію суспільного відтворення, обсяг і склад якої виступають характеристикою економічного потенціалу країни.

Основним складовим елементом сукупного економічного потенціалу національної економіки є національне багатство. Його обсяг визначає масштаби й темпи економічного зростання, що робить актуальною його оцінку як одного з показників функціонування національної економіки.

За оцінками Інституту економіки РАН і Світового банку, сьогодні національне багатство всіх країн світу складає 550 трлн дол., в числі яких половина знаходиться у Франції, Німеччині, Італії, Канаді, Японії, США, Великобританії.

Національне багатство США визначено в кількості 24 трлн дол. у поточних цінах. Сукупний обсяг національного багатства країн СНД становить 80 трлн дол.

Обсяг національного багатства дозволяє:

1. Визначити обсяг благ – товарів і послуг, що в національній економіці знаходяться на певному часовому проміжку.

2. Визначити сукупну вартість ресурсного природного потенціалу, оскільки від нього безпосередньо залежать темпи економічного зростання.

3. Здійснити комплексний облік нематеріальних ресурсів національної економіки.

У вітчизняній практиці економічного аналізу оцінка національного багатства на рівні держави не здійснювалася. Пов'язані з ним дані наведені тільки в частині оцінок нефінансових і виробничих активів, майна домашніх господарств [1].

На практиці для підрахунку національного багатства використовуються елементи системи національних рахунків (СНР). Це дозволяє визначити його приблизний обсяг, але при цьому не вимагає серйозних матеріальних і фінансових витрат. Для цього використовується така складова СНР, як сукупність інституційних одиниць за секторами.

Наукові дослідження цієї складної категорії проводяться економістами всього світу постійно, але до цих пір немає єдності у визначенні її сутності.

Так, за методологією балансу народного господарства (БНГ) під національним багатством розумілася сукупність продуктів праці, які накопичені поколіннями і залучені в економічний оборот природних ресурсів.

А за методологією системи національних рахунків до складу національного багатства включаються не тільки сукупність матеріальних благ, створених працею людини, і використовуваних природних ресурсів, а й чисті фінансові активи.

Новаторською на сьогоднішній день визнається методика, розроблена фахівцями Світового банку та запропонована в рамках роботи з визначення індикаторів розвитку з метою аналізу структури національного багатства, ролі окремих його елементів в економічно розвинених країнах і країнах, що розвиваються.

Слід зазначити, що автори даної методики з метою проведення порівнянь між країнами були змушені зробити в своїх розрахунках ряд серйозних спрощень. Так, зосередившись тільки на економічному потенціалі, не була проведена оцінка соціального капіталу, під яким розуміли "сукупність мереж, взаємовідносин, норм та інститутів, що впливають на продуктивність економіки".

Важливим моментом для визначення загального обсягу національного багатства є найбільш повна оцінка

його елементів. У вітчизняній статистиці ця проблема є досить актуальною й обумовлена значною мірою відсутністю методології оцінки та практики розрахунку тих елементів багатства, які ніколи не оцінювалися, оскільки становили державну власність або не були матеріальними, і, отже, не враховувалися у складі НБ [2].

Як комплексна економічна категорія, національне багатство характеризується системою статистичних показників. У ній виділяються такі підсистеми показників:

- 1) обсягу національного багатства в цілому і його компонентів;
- 2) стану окремих компонентів НБ;
- 3) простого й розширеного відтворення НБ і його компонентів;
- 4) використання НБ;
- 5) ефективності використання НБ;
- 6) динаміки національного багатства.

Тому статистика національного багатства покликана вирішувати такі завдання:

1. Чітке визначення економічного змісту національного багатства, компонентів, що входять до його складу, та їх меж.

2. Підготовка відповідних класифікацій за різними ознаками (формами власності, натурально-речовим складом, галузями і секторами економіки та ін.).

3. Вироблення єдиних методологічних принципів оцінки конкретних елементів багатства: землі, природних ресурсів, нематеріальних активів і т. д.

4. Розробка необхідної інформаційної бази для відображення обсягу, структури та динаміки національного багатства і його окремих елементів.

5. Розробка та затвердження статистичного інструментарію для спостереження за елементами національного багатства.

6. Розробка методології розрахунку похідних показників для економіко-статистичного аналізу ролі елементів національного багатства у розвитку економіки країни.

Таким чином, національне багатство становить сукупну вартість усіх економічних активів матеріальних (природні ресурси) і нематеріальних (нефінансових і фінансових активів) у ринкових цінах, що знаходяться у власності резидентів даної країни на території країни чи за її межею, а також за вирахуванням їх фінансових зобов'язань, як резидентам, так і нерезидентам.

Нарощування національного багатства відбувалося вкрай нерівномірно, під впливом різних як об'єктивних, так і суб'єктивних причин. Темпи його збільшення знаходилися в прямій залежності від світових економічних криз і внутрішніх політичних проблем [3].

Перехід до методології СНР, переглянутої ООН у 1993 р., що внесло значні зміни у поняття і зміст цієї економічної категорії переважно за рахунок розширення складових її активів, поставив перед статистичною наукою і практикою всіх країн сукупність методологічних та організаційних проблем, що потребують вирішення в найближчій перспективі.

Цілком об'єктивно назріла потреба в розробці нових механізмів ефективного використання природно-ресурсного потенціалу країни для забезпечення інфраструктурної трансформації національної економіки та виведення її на позиції стійкого зростання та розвитку.

Наук. керієн. Серова І. А.

Література: 1. Богачов В. Н. К вопросу теории и методологии национального богатства / В. Н. Богачов. – М. : ИЕ РАН, 2010. – С. 2073. 2. Андріянов В. Національне багатство, природні та трудові ресурси / В. Андріянов // Суспільство і економіка. – 2010. – № 4–5. – С. 127–1962. 3. Бухвальд Є. М. Національне багатство в умовах формування ринкових відносин / С. М. Бухвальд. – К. : Наука, 2009. – 192 с. 4. Державна служба статистики України. – Режим доступу : <http://ukrstat.org>.